

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029

Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää näkemyksiänne luonnoksesta Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategia. Vuonna 2021 annettuun Yhteiskunnallisten yritysten strategia päivitetään vastaamaan EU:n neuvoston vuonna 2023 antamaa suositusta yhteisötaloudesta.

Strategia on tarkoitus hyväksyä vuoden 2025 loppuun mennessä.

Tausta

Vuonna 2023 Euroopan unionin neuvosto hyväksyi yhteisötalouden suositukset, joiden tavoitteena on parantaa työllisyyttä sekä tukea oikeudenmukaista ja kestävää sosioekonomista ja teollista kehitystä. Suositus on laajempi kuin Suomen nykyinen yhteiskunnallisten yritysten strategia. Yhteisötalouden piiriin kuuluu yhteiskunnallisten yritysten lisäksi jäsenperusteisia yrityksiä ja toimijoita, kuten osuuskuntia, yhdistyksiä, säätiöitä ja keskinäisiä yhtiöitä. Suositusten lisäksi strategialuonnoksessa on huomioitu kansallisia näkökohtia.

Tavoitteet

Strategialla pyritään vastaamaan suosituksen mukaisesti yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämiseen ja toimintaedellytysten parantamiseen.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/31603/2024.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.tem(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Työ- ja elinkeinoministeriön kirjaamo, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/31603/2024. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus TEM090:00/2024). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan **viimeistään 26.11.2025**.

Valmistelijat

Lisätietoa:
neuvotteleva virkamies Hanna Hämäläinen
etunimi.sukunimi@gov.fi
0295 047 060

Linkit

<https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM090:00/2024> - Linkki työ- ja elinkeinoministeriön hankesivuille.

Liitteet:

[Yhteisötalouden strategia luonnos_TEM.pdf](#)

Jakelu:

Akava ry

A-Pesti Oy
Arvoliitto/Susanna Kallama
Break the Fight Oy/Arja Tiili
Business Finland
Business Finland/Christopher Palmberg
Business Finland/Kari Komulainen
Cursor Oy/Jari Lindström
Diak/Harri Kostilainen
Diak/Maarketta Fredriksson
Diak/Niina Karvinen
Diak/Veera Salmi
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Eduskunta/Tarja Filatov
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Espoon kaupunki
Finnvera
Finnvera/Elisa Sipponen
Forum virium, Helsinki/Ulla Hokkanen
Frontline Forum,Capital Six,LUT yliopisto/Iiro Jussila
HALI/Sanna Aunesluoma
Hannu Hämäläinen
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS, Konsernipalvelut
Helsingin kaupunki
Helsingin kaupunki/Annukka Sorjonen
Helsingin yliopisto Ruralia instituutti/Katja Rinne-Koski
Helsingin yliopisto Ruralia instituutti/Merja Lähdesmäki
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti/Juha Rutanen
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti/Päivi Töyli
Helsingin yliopisto/Jouni Hirvonen
Helsinki Business College/Helena Miettinen
Hollolan kunta
HUS, Suomalainen työ/Timo Martelius
Hyvil/Ellen Vogt
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Hämeenlinnan kaupunki
Iisalmen kaupunki
Ilkka Taipale
Invalidiliitto ry, Vammaisfoorumi ry
Invalidiliitto/Anne Mäki
Itä-Suomen yliopisto/Mari Kattilakoski
Itä-Suomen yliopisto/Pasi Syrjä
Jakobstad stad / Pietarsaaren kaupunki
JHL/Sari Bäcklund
Joensuun kaupunki
Joensuun kaupunki, Pohjois-Karjalan työllisyysalue/Marjatta Rummukainen
Julianna Brandt
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
Jyväskylän kaupunki
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki

Kajaanin kaupunki
Kari Neilimo
Kasvuryhmä/Heli Hytönen
Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry/Iida Kainulainen
Kepuisten tila
Keravan kaupunki
Keskipohjalaiset Kylät ry/Miia Tiilikainen
Keskuskauppakamari
Keskuskauppakamari/Jussi Hakanen
Keusote/Hanna Pellikka
Kirkkonummen kunta
Kittilän kunta
Knowit Oy/Petteri Lillberg
Kokkolan kaupunki
Kolmituote/Juha Talvinen
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kukunori/Markus Raivio
Kumppanuusverkosto/Päijät-Hämeen
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Kuntaliitto
Kuntaliitto/Eeva-Riitta Högnäs
Kuntaliitto/Erja Lindberg
Kuntaliitto/Taina Vare
Kuntatyönantajat/Patrik Tötterman
Kuntayhtymä Kymppi
Kuntoutussäätiö
Kuntoutussäätiö/Anne Patana
Kuntoutussäätiö/Ira Vahtero
Kuopion kaupunki
Kymenlaakson Kylät ry/Siru Ahopelto
LAB-ammattikorkeakoulu/Heidi Myyryläinen
Lahden kaupunki
Lahden vanhusten asuntosäätiö/Sanna Mäkinen
Lapin AMK/Martti Ainonen
Lapinlahden Lähde/Ville Pellinen
Lappeenrannan kaupunki
Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
Leader Aisapari/Eija Pippola
Leader Tunturi-Lappi/Tuuli Kinnunen
Liedon kaupunki
Lihastautiliitto/Janne Ansaharju
Lilinkoti säätiö/Riikka Kallio
Live-säätiö
Live-säätiö/Amanda Tammivirta
Live-säätiö/Jetta Virtanen
Lohjan kaupunki
LUT yliopisto/Laura Kainiemi
LUT-yliopisto/Annu Kotiranta
LUT-yliopisto/Kaisu Puumalainen
Lääketeollisuus ry/Nadia Tamminen

Maa- ja metsätalousministeriö/Juuso Kalliokoski
Maa- ja metsätalousministeriö/Sami Tantarimäki
Meriva/Outi Hedemäki
Miina Sillanpää -säätiö/Soile Kuitunen
Mikkelin kaupunki
Mikro- ja yksinyrittäjät ry
Mikro- ja yksinyrittäjät ry/Liisa Hanén
Motiva/Jenni Roivio
Nordic Healthcare Group/Anniina Cansel
Näkövammaisten liitto ry, Vammaisfoorumi ry
OKM
OM/Mikko Lehtonen
OPH
Osuuskuntien Keskusjärjestö Pellervo ry
Osuuskuntien Keskusjärjestö Pellervo ry/Jarmio Hänninen
Osuuskuntien Keskusjärjestö Pellervo ry/Matti Ketola
Osuuskuntien Keskusjärjestö Pellervo ry/Mikko Kokko
Oulun kaupunki
Oulun yliopisto
Oulun yliopisto, Kerttu Saalasti Instituutti/Anna-Mari Simunaniemi
PCTServices Oy/Satu Grekin
Perheyriytysten liitto ry /Krista Elo-Pärssinen
Pirkan Kylät ry/Kaisa Vanhala
Pirkanmaan Hyvinvointialue/Milla Ahola
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
PohjoisSavon hyvinvointialue/Juha Töyräs
Porin kaupunki
Porvoon kaupunki
Pro Lapinlahden tuki/Thomas Slati
Pystymetsä Oy/Outi Rousu
Päijät-Hämeen liitto, LOTTI projekti/Markku Lehikoinen
Päijät-Hämeen sosiaalipsykiatrinen säätiö sr, Mente Palvelut/Maria Korhonen
Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus/Juha Lehtikuja
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus/Tuovi Kurtio
Raahen kaupunki
Raahen kaupunki/Ville Luukkanen
Raseborgs stad / Raaseporin kaupunki
Rauman kaupunki
Riihimäen kaupunki
RiverRecycle/Anssi Mikola
Rovaniemen kaupunki
SAK/Mikko Heinikoski
Salon kaupunki
Sastamalan kaupunki
Savonlinnan kaupunki
Seinäjoen kaupunki
SILTA-Valmennus/Kimmo Kumlander
SILTA-Valmennusyhdistys ry
Sininauhaliitto/Suvi Sorja-Kemppainen

Sitra/Milma Arola
Sitra/Saara Saarinen
Sitra/Timo Hämäläinen
Sodankylän kunta
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Soste/Päivi Kiiskinen
Spesia ammattiopisto/Jarmo Tikka
Startup-säätiö sr
STM
STM/Pauliina Hyrkäs
STTK ry
STTK/Taina Vallander
Suomalainen työ ry
Suomalainen työ ry/Niina Ollikka
Suomen Akatemia/Pilvi Toppinen
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen Kylät ry/Johanna Niilivuo
Suomen Pakolaisapu ry
Suomen Yrittäjät ry
Suomen Yrittäjät, Hankintaneuvonta/Pentti Komssi
Suomen Yrittäjät/Harri Hellstén
Suupohjan koulutus- ja työllisyyskuntayhtymä
Tamo Lemola
Tampereen kaupunki
Tampereen kaupunki/Regina Saari
Tampereen Sarka/Tanja Kulmala
Teknologiateollisuus/Saara Hassinen
TEM
TEM/Kirsti Vilén
TEM/Mika Pikkarainen
TEM/Natalia Härkin
TEM/Teija Palko
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
THL/Veera Laurila
THL/Ville Grönberg
Tornion kaupunki
Tornion kaupunki/Samuel Juntunen
TSV/Lea Ryyänen-Karjalainen
Tuija Oivo
Tuomas Salminen
Turkuseura/Maija Palonheimo
Turun kaupunki
Turun yliopisto
Työttömien keskusjärjestö ry
Unfolding Oy/Leena Mantere
Vaasan kaupunki
Valo-Valmennusyhdistys ry
Valo-Valmennusyhdistys ry/Anni Reikko-Nieminen
Valo-Valmennusyhdistys ry/Eeva Salmi
Vamlas/Piia Vaajakallio

Vantaan kaupunki
Varkauden kaupunki
Vates/Anne Kallio
Vates-säätiö sr
Vero/Perttu Rönkkö
Vertical/Hanna Hiidenmaa
VM
VP
VTT/Matti Pihlajamaa
VTT/Nina Rilla
Väylävirasto/Antti Juntunen
Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO
YHYRES-kehittämisyhdistys ry/Kaisa Havina
Ylivieskan kaupunki
YM/Sirje Sten
Äänekosken kaupunki

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hjelt Jan
Työ- ja elinkeinoministeriö

Hämäläinen Hanna
Työ- ja elinkeinoministeriö

**Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten
strategia 2026–2030**
Luonnos – 5.11.2025

1 STRATEGIAN TAUSTAA 3**2 YHTEISÖTALouden JA YHTEISKUNNALLISEN YRITYKSEN MÄÄRITELMÄT 3****3 YHTEISÖTALouden JA YHTEISKUNNALLISTEN YRITYSTEN TILA 5****4 VISIO JA MISSIO 5****5 TAVOITTEET 5**

5.1. YHTEISÖTALOUS JA YHTEISKUNNALLISEN YRITTÄJYYS TUNNETAAN LAAJASTI 6

5.2. YHTEISKUNNALLISET YRITYKSET TOIMIVAT AVOIMILLA MARKKINOILLA 6

5.2.1. *Yhteisötaloutta kehitetään toimialakohtaisin painotuksin 7*

5.2.2. *Yhteisötalous vastaa paikallisyhteisöjen tarpeisiin 8*

5.3. YHTEISÖTALOUS LISÄÄ TYÖLLISYYTTÄ, OSAAMISTA JA UUSIA TYÖPAIKKOJA 9

5.4. YHTEISKUNNALLISET INNOVAATIOT LISÄÄVÄT TUOTTAVUUTTA JA HYVINVOINTIA 10

5.5. YHTEISÖTALouden JA YHTEISKUNNALLISTEN YRITYSTEN TOIMINTAEDELLYTYKSET PARANTUVAT 11

5.5.1. *Yhteisötalouden toimijoiden rahoituksen saatavuus vahvistuu ja mahdollistaa kasvun 11*

5.5.2. *Julkisiin hankintoihin osallistuminen mahdollistuu ja hankinnoilla työllistäminen yleistyy 12*

5.5.3. *Yhteisötalouden toimijoiden ja yhteiskunnallisten yritysten verotus on ennakoivaa ja selkeää 13*

5.6. TILASTOINTI, TUTKIMUS JA VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN VAKIINTUVAT 14

STRATEGIAN SEURANTA JA TOIMINTAOHJELMAN LAATIMINEN 14**LÄHTEET 15****KÄSITEMÄÄRITELMIÄ 15**

1 Strategian taustaa

Suomen ensimmäinen yhteiskunnallisten yritysten strategia hyväksyttiin vuonna 2021. Sen tavoitteena oli vahvistaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä, erityisesti liiketoiminta- ja vaikuttavuusosaamista. Strategian muita tavoitteita olivat tunnettuuden lisääminen, tiedon ja tutkimuksen vahvistaminen, vaikuttavuusperustaisten rahoitusmahdollisuuksien kehittäminen sekä verkostomaisen osaamiskeskuksen perustaminen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa painotetaan työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistä. Ohjelma korostaa pitkäjänteisyyttä, ennustettavaa toimintaympäristöä ja kannustavaa ilmapiiriä monipuoliselle yrittäjyydelle. Yrityspalvelut ja tuki kohdennetaan erityisesti kasvuun sekä uuden ja innovatiivisen yritystoiminnan käynnistämiseen. Yhteiskunnalliset yritykset ja osuuskunnat ovat mukana valtioneuvoston 5.9.2024 antamassa yrittäjyyden periaatepäätöksessä, jossa korostetaan yrittäjyyden monimuotoisuutta.

Yhteisötalouden kehittämisessä avainasemassa ovat myös valtioneuvoston linjaukset kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä, Terveiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen 2030 periaatepäätös osallisuuden vahvistamisesta, kansallisen työelämän kehittämisstrategia sekä maakuntaohjelmat.

Vuonna 2023 Euroopan unionin neuvosto hyväksyi yhteisötalouden suositukset, joiden tavoitteena on parantaa työllisyyttä sekä tukea oikeudenmukaista ja kestävä kehitystä. Suositus on laajempi kuin Suomen aiempi strategia, ja jäsenvaltioiden tulee laatia tai päivittää omat yhteisötalouden strategiansa vuoden 2025 loppuun mennessä. Komissio on myös määritellyt yhteisötalouden yhdeksi neljästätoista teollisesta ekosysteemistä ja tukee jäsenvaltioita Yhteisötalouden toimintasuunnitelman kautta.

Myös kansainväliset järjestöt, kuten OECD ja ILO, ovat antaneet suosituksia yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten edistämiseksi. YK:n päätöslauselmassa vuodelta 2023 yhteisötalous tunnustetaan osallisuuden ja kestävä kasvun edistäjäksi.

Tämän strategian tavoitteena on päivittää ja laajentaa vuoden 2021 yhteiskunnallisten yritysten strategia vastaamaan EU:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden suosituksia sekä kansallisia tarpeita.

Strategiaa on valmisteltu laajassa yhteistyössä yhteisötalouden toimijoiden kanssa. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen panos on ollut mittava ja se on järjestänyt lukuisia tilaisuuksia ja tehnyt haastatteluja strategiavalmistelun tueksi. Valmistelua on ohjattu valtakunnallisessa ESR+ Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiorahastuksen johtoryhmässä.

2 Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrityksen määritelmät

Vuonna 2021 hyväksytyssä Yhteiskunnallisten yritysten strategiassa yhteiskunnallinen yritys määriteltiin seuraavasti: "Yhteiskunnallinen yritys harjoittaa liiketoimintaa yhteiskunnallisen tavoitteensa toteuttamiseksi ja käyttää suurimman osan voitostaan tai ylijäämästään tämän ensisijaisen tavoitteensa edistämiseen, mikä on vahvistettu yhteisön yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin. Lisäksi yhteiskunnallinen yritys korostaa toiminnassaan vastuullisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä hallintomallissaan osallisuutta ja demokratiaa."

Sen sijaan yhteisötaloudelle ei ole ollut aiemmin kansallista määritelmää Suomessa. Kansainvälisesti yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrityksen määritelmässä on myös vaihtelua organisaatioittain (esim. ILO, OECD, EU).

Kansallisesti Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus on määritellyt myös, että yhteiskunnallisia yrityksiä yhdistää kolme ydinpiirrettä:

- 1) Yhteiskunnallinen päämäärä on liiketoiminnan ensisijaisena tavoitteena
- 2) Suurin osa voitoista käytetään yhteiskunnallisen päämäärän edistämiseen
- 3) Yritys korostaa hallintotavassaan osallisuutta ja demokratiaa.

Suomalainen työ ry:n mukaan Yhteiskunnallinen yritys -merkkiä hakevan yhteisön tulee täyttää seuraavat myöntämisedellytykset:

Ensisijaiset myöntämisedellytykset:

- Yhteisön tarkoitus on tuottaa liiketoiminnallaan yhteiskunnallista hyvää.
- Yhteiskunnallisen hyvän tuottamisen tavoitteen tulee olla avoimesti kerrottu.
- Suurin osa yhteisön voitosta käytetään yhteiskunnallisen tavoitteen edistämiseen.
- Yhteisön tulee sijoittaa voittoa takaisin yhteisön toimintaan tai ohjata voittoa yleishyödylliseen tarkoitukseen/yhdistykselle. Tämä voidaan todeta rajoitetun voitonjaon kirjauksella yhtiöjärjestykseen tai muulla vastaavalla selvityksellä.

Toissijaiset myöntämisedellytykset:

- Yhteisössä on yhteiskunnalliseen tehtävään liittyvä toimintatapa.
- Esimerkiksi palvelu (kuten sosiaalinen innovaatio), tuote, tuotanto, liiketoimintamalli, markkinointi, projekti, kohderyhmä tai johtaminen.
- Yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioidaan ja mitataan.
- Liiketoiminta on avointa ja hyvän hallintotavan mukaista.
- Liiketoiminnasta viestitään avoimesti ja läpinäkyvästi.
- Työnantajana yhteisö pyrkii tukemaan työntekijöiden yhdenvertaisuutta, osaamisen vahvistamista ja mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon.
- Yhteisö pyrkii toimimaan vastuullisesti ympäristön ja eri sidosryhmien suuntaan.

Yhteisötaloudella tarkoitetaan tässä strategiassa yksityisiä toimijoita, jotka tarjoavat tavaroita ja/tai palveluja jäsenilleen tai yhteiskunnalle. Yhteisötalouteen luetaan osuuskunnat, keskinäisten yhtiöt, yhdistykset, säätiöt ja yhteiskunnalliset yritykset.

Yhteisötalouden toimijoita yhdistävät seuraavat keskeiset periaatteet ja piirteet:

- Ne asettavat voittojen sijaan etusijalle ihmiset sekä sosiaalisen ja/tai ympäristöön liittyvän tavoitteen.
- Ne sijoittavat uudelleen kaikki voittonsa ja ylijäämänsä tai suurimman osan niistä sosiaaliseen ja/tai ympäristöön liittyvään tavoitteeseensa ja jäsenten tai käyttäjien ("yhteinen etu") tai koko yhteiskunnan ("yleinen etu") edun mukaiseen toimintaan.
- Niillä on demokraattinen ja/tai osallistava hallintomalli.

Yhteiskunnallinen yritys on yksityisoikeudellinen toimija, joka tarjoaa markkinoille tavaroita ja/tai palveluja yrittäjämäisellä tavalla. Yhteiskunnallisia yrityksiä yhdistää kolme ydinpiirrettä:

- 1) Liiketoiminnan ensisijaisena tavoitteena on yhteiskunnallinen päämäärä.
- 2) Suurin osa voitoista käytetään yhteiskunnallisen päämäärän edistämiseen.
- 3) Yritys korostaa hallintotavassaan osallisuutta ja demokratiaa.

Yhteiskunnallisen yrityksen voiton tai ylijäämän käyttö ensisijaisen tavoitteensa edistämiseen on vahvistettu yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai muulla selvityksellä.

3 Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten tila

Yhteiskunnallinen yrittäjyys on merkittävä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyys edistäjä maailmanlaajuisesti. Arvioiden mukaan maailmassa toimii noin 10 miljoonaa yhteiskunnallista yritystä, jotka työllistävät yli 200 miljoonaa ihmistä. Ne muodostavat noin kaksi prosenttia maailman BKT:stä ja kolme prosenttia kaikista yrityksistä. Euroopan unionin 27 jäsenmaassa on arviolta 4,3 miljoonaa yhteisötalouden organisaatiota, joista yhteiskunnallisia yrityksiä on noin 246 000. Näissä organisaatioissa työskentelee yhteensä 11,5 miljoonaa henkilöä (6,3 % työvoimasta), ja niiden yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 900 miljardia euroa (2021).

Suomessa yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus kokoaa ja ylläpitää tietoa alan kehityksestä, sillä virallisia tilastoja ei ole saatavilla. Suomessa arvioidaan olevan noin 5 000 yhteiskunnallista yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on yli 10 miljardia euroa ja jotka työllistävät yli 85 000 henkilöä. Näiden lukujen perusteella yhteiskunnallisen yrittäjyyden osuus on Suomessa hieman korkeampi kuin Euroopassa keskimäärin.

Vaikka aiemmassa strategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista ei ole kattavasti arvioitu, Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen perustaminen on ollut merkittävä edistysaskel. Osaamiskeskus on vahvistanut alan käytännön toimia, kuten neuvontaa, ohjausta ja tiedottamista. Strategiassa asetetuista tavoitteista liiketoimintaosaamisen, vaikuttavuuden sekä tunnettuuden ja tietopohjan kehittäminen on edistynyt, mutta näillä osa-alueilla tarvitaan edelleen lisäpanostuksia.

4 Visio ja missio

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden ja yhteisötalouden laajentamiseksi ja vahvistamiseksi, tavoitellaan Suomessa yhteisötalouden kasvua ja entistä suurempaa vaikuttavuutta. Arvonluonti ja vaikuttavuus liiketoiminnassa mahdollistuvat hyvien toimintaedellytysten kautta. Seuraavalle nelivuotiskaudelle asetetaan tulevaisuuskuvaksi ja toiminta-ajatukseksi:

Visio

”Suomessa on kasvava ja vaikuttava yhteisötalous,
joka lisää työllisyyttä, osallisuutta ja kestävää kasvua.
Sen perustana ovat hyvät toimintaedellytykset yhteiskunnallisille yrityksille.”

Missio

”Luomme yhteiskunnallista arvoa ja vaikuttavuutta kehittämällä vastuullista liiketoimintaa, joka tarjoaa merkityksellistä työtä, rakentaa osallistavaa yhteiskuntaa ja luo kestävää kasvua.”

5 Tavoitteet

Asetetuilla tavoitteilla pyritään luomaan suotuisat toimintaedellytykset yhteisötalouden toimijoille, jotta ne voivat luoda yhteiskunnallista arvoa, vaikuttavuutta ja uusia työpaikkoja sekä lisätä osallisuutta kestäväällä tavalla. Yhteisötalouden edistäminen Suomessa edellyttää strategisia valintoja ja olemassa olevaa lainsäädäntöä tulee hyödyntää tehokkaasti. Erilaisella ohjauksella ja

tiedottamisella on keskeinen rooli. Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi määritellään myöhemmin laadittavassa toimintaohjelmassa.

5.1. Yhteisötalous ja yhteiskunnallisen yrittäjyys tunnetaan laajasti

Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden tunnettuus on ollut melko vähäistä Suomessa. Tunnettuuden lisääminen edesauttaisi yhteisötalouden kehittämistä ja vahvistaisi yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia.

Vuonna 2021 perustetun Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen tavoitteena on ollut parantaa yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytyksiä, vahvistaa alueellisia verkostoja sekä edistää osatyökykyisten ja muiden vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Keskus on kerännyt tietoa, tarjonnut neuvontaa ja ohjeistusta sekä järjestänyt kohdennettuja koulutuksia yhteiskunnallisen yrittäjyyden eri teemoista. Osaamiskeskus on 11 toimijan muodostama verkosto.

Osaamiskeskuksen toimintaa rahoitetaan vuoden 2027 loppuun asti ESR+ -rahoituksella Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohankkeessa. Suomessa toimii myös Yhteiskunnallisten innovaatioiden osaamiskeskus, ja tiiviimpi yhteistyö näiden osaamiskeskusten välillä vahvistaisi yhteisötalouden edistämistä.

Yhteiskunnallinen yritys -merkki on ollut käytössä vuodesta 2012, ja sen on myöntänyt Suomalainen Työ ry. Merkki osoittaa, että yritys tavoittelee yhteiskunnallista hyötyä ja käyttää suurimman osan voitostaan kohderyhmänsä tai toimintansa kehittämiseen. Myös osuuskunnat voivat saada merkin. Tällä hetkellä merkin on saanut 349 organisaatiota. Yhteiskunnallinen yrittäjyys ansaitsisi kuitenkin vielä enemmän huomiota osana suomalaista yhteiskuntaa.

KEHA-keskuksen Yritys-Suomi-neuvontaa vahvistetaan vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien palvelujen osalta. Vastaavasti yhteisötalouden toimijoiden neuvontapalveluiden lisääminen Yritys-Suomi-neuvontaan vahvistaisi työnantajien ja yrittäjien palveluita. Toisaalta yhteiskunnallisia yrityksiä koskevien koulutusten integrointi laajempiin yrittäjyyttä, työllisyyttä ja hankintoja koskeviin koulutuskokonaisuuksiin tavoittaisi entistä laajemman kohderyhmän.

Tavoite

- Yhteisötalous ja yhteiskunnallisten yritykset mukaan lukien osuuskunnat, tunnistetaan osaksi elinkeinoelämää, työmarkkinoita ja alueellista elinvoimaa. Palveluja, neuvontaa ja tiedotusta vahvistetaan ja integroidaan muihin palvelukokonaisuuksiin. Tunnettuus eri hallinnonaloilla kasvaa.
- Suomessa toimii pysyvä, poikkihallinnollinen yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten toimielin, joka johtaa alan kehittämistä ja seuraa yhteisötalouden kehitystä. Käytännön työstä vastaa pysyvä osaamiskeskus tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

5.2. Yhteiskunnalliset yritykset toimivat avoimilla markkinoilla

Tilannekuva

Yhteiskunnalliset yritykset ja yhteisötalous toimivat avoimilla markkinoilla. Niiden lisäarvo syntyy kannattavasta, hyvinvointia ja arvoa tuottavasta vaikuttavasta liiketoiminnasta, joka tukee yhteiskunnallisia tavoitteita. Yhteisötalous kohdentuu erityisesti pienyrittäjyyteen luoden työpaikkoja ja toimeliaisuutta erityisesti välityömarkkinoille, joissa voidaan tarjota räätälöityjä

mahdollisuuksia heikommassa työmarkkina-asemassa oleville. Vaikuttavuusperustaisuus on toiminnan lähtökohta, mikä tuo vakautta ja pitkän aikavälin näkymää kvartaalitalouden ohelle. Yhteisötalous lisää myös tuloja ja hyvinvointia niin yhteiskunnalle, yrityksille ja yhteisöille kuin yksilöillekin. Yhteisötalouden laajuus vahvistaa yhteiskuntaa ja sen eheyttä.

Annu Kotiranta (2025)¹ on tutkinut yhteiskunnallista yrittäjyyttä väitöskirjassaan. Siinä tuodaan vahvasti esiin se, että yhteiskunnallisten yritysten kasvuvauhti vastaa muiden yritysten kasvuvauhtia. Siinä arvioidaan, että yhteiskunnalliset yritykset menestyvät suhdannetaantumissa puhtaasti kaupallisia verrokkejaan paremmin. Markkinaehtoiset toimijat ovat onnistuneet hyödyntämään julkista rahoitusta liiketoiminnan tehostamiseen, kun taas yhteiskunnallisilla yrityksillä rahoituksen saatavuus on ollut haasteellisempaa. Kotiranta kannustaa tunnistamaan myös politiikassa yhteiskunnallisten yritysten tunnusomaiset kasvumallit ja niiden roolin puskureina talouden taantumissa. Kotiranta nostaa esiin myös niiden aseman kansallisessa innovaatiojärjestelmässä.

Yhteiskunnallisten yritysten toimiessa toisaalta markkinasuuntautuneesti ja toisaalta sosiaalisesti suuntautuneemmin, on toimintaedellytysten kehittämisessä huomioitava nämä erot. Markkinasuuntautuneempien yhteiskunnallisten yritysten osuutta tulisi kasvattaa, jotta esimerkiksi rahoituksen saatavuus on helpompaa. Se ei tarkoita tinkimistä hyvinvoinnin ja arvon luonnista.

Tavoite

- Yhteiskunnallisten yritysten ja erityisesti startupien määrä kasvaa. Yhteiskunnallisten yritysten hyvinvointia ja arvoa tuottava liiketoiminta on kannattavaa.
- Kasvuorientoituneiden yhteiskunnallisten yritysten asema ja toimintaedellytykset vahvistuvat.
- Yhteiskunnallisten yritysten kasvumallit ja rooli matalasuhdanteiden puskureina tunnistetaan ja huomioidaan politiikkatoimissa eri sektoreilla.

5.2.1. Yhteisötaloutta kehitetään toimialakohtaisin painotuksin

Tilannekuva

Yhteisötalouden kasvu sekä työllisyyden ja julkisen palvelujärjestelmän vahvistaminen edellyttävät syvempää toimialatuntemusta. Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä kiertotalous ovat Suomessa suurimpia yhteiskunnallisten yritysten toimialoja. Näillä aloilla kasvupotentiaali on merkittävää. Muilla aloilla, kuten kaupassa, ravintola- ja kahvilatoiminnassa, majoituksessa, kulttuurissa ja maataloudessa sekä yhteisöjen palvelutuotannossa, olisi kasvupotentiaalia. Lisäksi osuuskuntamalli mahdollistaa jäsenlähtöisen kehittämisen ja innovoinnin erityisesti hoivan, energian ja ruokatuotannon aloilla. Kohtuuhintainen ja sosiaalinen asuminen on tärkeä osa yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat keskittyneet viime vuosina. Tästä huolimatta vuonna 2023 Suomen 40 suurimman hoiva- ja terveysyrityksen joukossa oli noin kymmenen yhteiskunnalliseksi yritykseksi luokiteltavaa toimijaa. Toisaalta toimialalla on useita pieniä, järjestötaustaisia toimijoita, jotka toimivat paikallisesti tai alueellisesti. Yhteisötalouden vahvistaminen turvaa markkinoiden toimijajoukon monipuolisuuden lisäten samalla erilaisia vaihtoehtoja palveluiden tarjontaan.

¹ Kotiranta, Anu (2025): Empirical investigations of the impact of external drivers on the growth of social enterprises. Lappeenranta-Lahti University of Technology LUT.

Samalla vahvistetaan palvelujen saatavuutta sekä lisätään liiketoimintamallien keskinäistä kilpailua palveluiden laadun parantamiseksi.

Sosiaali- ja terveysalalla on ammattiosaamisesta kumpuavaa yrittäjyyttä. Halu toteuttaa ammattia omaehtoisessa ammattiyhteisössä ja saada omistajuutta omaan työhön voi toimia kasvupohjana työntekijäomisteisille osuuskunnille.

Yhteiskunnallisilla yrityksillä on keskeinen rooli kohtuuhintaisessa, markkinahintaa edullisemmassa, asumisessa. Sosiaalisella asumisella kohdennetaan julkista tukea, jotta pieni- ja keskituloisten mahdollisuudet mm. alueelliseen liikkuvuuteen parantuvat. Kohtuuhintaista asumista voidaan toteuttaa asunto- ja asumisosuuskuntien avulla.

Tavoite

- Yhteiskunnallisten yritysten toimialakohtainen potentiaali tunnetaan. Toimialakohtaisia verkostoja rakennetaan kehittämissuunnitelmien pohjalta.
- Yhteisötaloutta edistetään erityisesti kiertotaloudessa sekä sosiaali- ja terveysalalla.
- Työntekijäomisteisten osuuskuntien syntymistä edistetään ja kohtuuhintaisen asumisen kysyntään etsitään ratkaisuja.

5.2.2. Yhteisötalous vastaa paikallisyhteisöjen tarpeisiin

Tilannekuva

Kaupalliset ja julkiset palvelut keskittyvät yhä enemmän suuriin keskuksiin. Kehitys heikentää palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Maaseutupoliittisessa selonteossa (*valmisteilla oleva*) on myös arvioitu, ettei palveluiden tuottaminen vapaaehtoisvoimin kuitenkaan riitä vastaamaan kasvavaan kysyntään.

Hyvinvointipalvelujen osalta vaikutukset kohdistuvat usein jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, ja palvelujen etäntyminen voi heikentää myös kansalaisten arjen turvallisuutta. Palvelujen väheneminen johtaa laajemmin elinvoiman heikkenemiseen: alueet menettävät vetovoimaansa, poismuuton riski kasvaa ja palvelutyöpaikkojen katoaminen heikentää paikallistaloutta.

Yhteisöllisyys, osallisuus ja paikallisten tarpeiden ymmärrys muodostavat perustan lähi- ja yhteisötaloudelle sekä sen toimijoille. Maaseutualueilla järjestöjä on suhteellisen paljon. Niillä on keskeinen rooli paikallisten palvelujen ja muun toiminnan tuottajina vahvistaen samalla maaseudun paikallista resilienssiä.

Järjestökentällä, erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa, on syntynyt kumppanuusverkostoja ja -taloja, jotka toimivat eri toimijoiden yhteistyöalustoina ja kansalaisten kontaktipisteinä. Näitä verkostoja voidaan tarkastella ekosysteemeinä, jotka rakentuvat yhteisen alueen tai teeman ympärille ja muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Lähitalouden ekosysteemi on kuitenkin vielä kehittymässä. Hyvänä esimerkkinä toimii LEADER-toimintamalli, jossa paikalliset asukkaat osallistuvat aktiivisesti ja tuovat asiantuntemuksensa kehittämistyöhön.

Tavoite

- Yhteisötalouden toimijat pystyvät vastaamaan paikallisiin tarpeisiin kehittämällä ja tuottamalla palveluita ja muita ratkaisuja paikallisyhteisöissä, ja erityisesti tilanteissa, joissa julkinen tai yksityinen sektori ei tarjoa perus- ja välttämättömyyspalveluita.

- Lähitalouden toimintaedellytyksiä vahvistetaan huomioimalla eri alueiden erityispiirteet sekä erilaiset toimintamuodot ja niiden kehittämispotentiaali. Lähitalouden ekosysteemit tukevat yhteisötalouden organisaatioiden toimintaa, kehittymistä ja liiketoimintaedellytyksiä.

5.3. Yhteisötalous lisää työllisyyttä, osaamista ja uusia työpaikkoja

Tilannekuva

Suomessa on noin 460 työhön integroivaa yhteiskunnallista yritystä.² Näillä yrityksillä on samanaikaisesti kaksi tavoitetta: kannattava liiketoiminta sekä muita heikommassa työmarkkina- asemassa olevien henkilöiden työhön integroitumisen tukeminen. Vaikeassa työmarkkina- asemassa olevien työllisyyden edistäminen edellyttää toimimista laajassa ekosysteemissä, jossa ovat mukana mm. työllisyyspalvelut, hyvinvointialueet, oppilaitokset, Kela, työeläketoimijat ja työnantajat. Kumppanuuksia vahvistamalla työhön integroivien yritysten toiminnan vaikuttavuus voi tehostua.

Osuuskunnat edistävät paikallista omistajuutta ja yhteisöllistä yrittäjyyttä. Suomessa on työntekijäomisteisia työosuuskuntia ja paikallislähtöisiä palveluosuuskuntia. Lähitalouden toimijoista esimerkiksi työosuuskunnat voivat myös toimia työhön integroinnin periaatteella luoden työpaikkoja omille jäsenilleen. Osuuskunnilla on useissa Euroopan maissa merkittävä rooli hyvinvointipalveluissa ja työllistämisessä. Suomessa osuustoiminnalla on vahva asema elintarvikejalostuksen, vähittäiskaupan sekä pankki- ja vakuutustoiminnan aloilla. Maaseudulla laajakaistojen ja vesihuollon infrastruktuuri-investoinneissa ja kehittämishankkeissa on osuuskuntamalli myös käytössä.

Julkisiin hankintoihin sisällytetyt työllisyys ehdot tarjoavat keinon edistää vaikeasti työllistyvien asemaa työmarkkinoilla, mutta niiden käyttö on ollut vähäistä. Työllisyyttä edistävissä palveluissa vaikuttavuusperustaisten hankintojen lisääminen edellyttäisi kuitenkin selkeitä mittareita, pitkäjänteistä arviointia sekä hankkijoiden että tuottajien osaamista lisäämistä. Hyvä esimerkki tulos- ja vaikuttavuusperusteisten mallien kehittämisestä, jossa hankinnat ovat olennaisena osana mukana, on Keski-Suomen ELY-keskuksen JALAVA-hanke.

Työhön integroivat yhteiskunnalliset yritykset tarjoavat vaihtoehtoisia, epämuodollisia oppimisympäristöjä työmarkkinoiden ulkopuolella olevien mukaan saamiseksi työelämään ja heidän osaamis potentiaalin hyödyntämiseksi. Yhteistyö oppilaitosten kanssa mahdollistaa opinnollistamisen.

Yhteiskunnallisten yritysten haasteena on yleensä tunnistettu liiketoimintaosaamisen, kuten talouden kannattavuuden, myynnin ja markkinoinnin sekä asiakassuhteiden hallinnan, puutteet. Tämä taustalla vaikuttaa osaltaan se, että yritystoiminnan tärkein motiivi ei ole taloudellisen hyödyn maksimointi tai taustayhteisö on yleishyödyllinen yhdistys. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus on käynnistänyt yhteiskunnallisiin yrityksiin erikoistuneita valtakunnallisia neuvonta- ja ohjauspalveluita. Liiketoimintamallin tunnettuutta yritys- ja työllisyyspalveluissa työskentelevien asiantuntijoiden keskuudessa sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen yrittäjyyskasvatuksessa on myös pyritty vahvistamaan, mutta se on vielä vähäistä.

Tavoite

- Suomeen perustetaan lisää työhön integroivia yhteiskunnallisia yrityksiä, ja niiden toimintaympäristöä kehitetään. Työhön integroivat yhteiskunnalliset yritykset luovat aktiivisesti uusia työpaikkoja ja niiden rooli työllisyyden edistämisessä tunnistetaan.

² Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen seurannan mukaan.

- Erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyttä edistetään yhä enemmän vaikuttavuusperustaisesti niin työllisyyspolitiikassa kuin julkisilla hankinnoilla.
- Työhön integroivat yhteiskunnalliset yritykset tunnistetaan epämuodollisina oppimisympäristöinä eri koulutustasoilla. Epämuodollista oppimista integroidaan yhä laajemmin osaksi koulutusjärjestelmää.
- Neuvontaa ja ohjausta yhteiskunnallisista yrityksistä vahvistetaan oppilaitoksissa yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa, ja kohdennetaan erityisesti nuorille.
- Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaosaaminen vahvistuu. Yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuudet osallistua koulutukseen huomioidaan riittävällä tiedotuksella, saavutettavilla oppimisympäristöillä ja maltillisella kustannustasolla. Tukea liiketoiminnan kehittämiseen on saatavilla kattavasti koko yrityspalvelujärjestelmästä yhteisötalouden toimijoille.

5.4. Yhteiskunnalliset innovaatiot lisäävät tuottavuutta ja hyvinvointia

Yhteiskuntaamme haastavat monet samanaikaiset muutokset, kuten väestön ikääntyminen, ympäristön kestävyyshaasteet, kasvava polarisaatio ja turvallisuustilanteen epävakaus. Nämä ilmiöt edellyttävät uudenlaisia toimintatapoja ja ratkaisuja, joihin teknistaloudelliset tai markkinaehtoiset innovaatiot eivät yksin riitä vastaamaan. Yhteiskunnalliset innovaatiot voivat tuottaa merkittäviä säästöjä, lisätä yhteiskunnan resilienssiä sekä parantaa hyvinvointia ja arjen turvallisuutta. Hyvä esimerkki tästä on Maaseuturahaston Älykkäät kylät -hanke.

Yhteiskunnalliset innovaatiot tarjoavat keinoja vastata muutostilanteista nouseviin haasteisiin, joissa arvonaluonti perinteisin liiketoimintamallein on vaikeaa. Innovaatioissa tulisi korostaa luovuutta, uuden oppimista ja samalla vanhojen toimintatapojen kriittistä tarkastelua ja poisoppimista. Yhteiskunnalliset innovaatiot ovat keskeisessä roolissa osallisuuden, yhteisöllisyyden ja demokratian vahvistamisessa, syrjäytymisen ehkäisemisessä sekä työllisyyden edistämässä ja paikallisessa kehittämisessä.

Näiden haasteiden ratkaiseminen edellyttää sektorirajat ylittävää yhteistyötä, osallistavaa kokeilukulttuuria ja palveluiden käyttäjien tarpeiden huomioimista. Yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuudet tarjota osaamistaan ja palveluita edellyttää pääsyä näihin verkostoihin. Yhteisötalouden toimijoiden merkitys yhteiskunnallisten innovaatioiden kehittämisessä – niin liiketoimintalähtöisten kuin yleishyödyllisten ratkaisujen osalta – on kuitenkin jäänyt vähälle huomiolle päätöksentekijöillä ja yleensä yhteiskunnassa. Yhteiskunnallisten yritysten erityispiirteiden huomioiminen puuttuu usein kansallisista strategioista ja politiikkatoimista, eikä niiden edistämiseen, skaalaamiseen tai juurruttamiseen ole olemassa toimivia malleja. Tarvitaan paremmin kohdentuvia rahoitusinstrumentteja innovatiivisten liiketoimintamallien kehittämiseen. Nykyinen ekosysteemi yhteiskunnallisten innovaatioiden osalta on hajanainen suhteessa teknistaloudellisiin innovaatioihin, tutkimus- ja kehittämistoimijoihin kuin kansainvälisiin verkostoihin. Ekosysteemi tulisi olla tiiviimpi niin yksityisten kuin julkisten toimijoiden osalta.

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen ja sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen osaaminen täydentävät toisiaan. Niiden systemaattinen ja rakenteellinen yhteistyö vahvistaisi innovaatiokenttää.

Tavoite

- Yhteiskunnalliset innovaatiot tunnustetaan ja huomioidaan eri hallinnonalojen strategioissa ja politiikkatoimissa kaikilla tasoilla. Niiden skaalaamiseen ja juurruttamiseen kehitetään systemaattinen malli. Yhteisötalouden toimijoiden rooli tunnustetaan osaksi yhteiskunnallista innovaatiotoimintaa.
- Suomeen kehitetään yhteiskunnallisille innovaatioille suotuisa ekosysteemi, joka mahdollistaa yhteisötalouden toimijoiden osallistumisen sekä markkinaehtoiseen innovaatiotoimintaan että julkisen sektorin ratkaisujen edistämiseen, ja joka tukee koko innovaatioprosessia.

5.5. Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytykset parantuvat

5.5.1. Yhteisötalouden toimijoiden rahoituksen saatavuus vahvistuu ja mahdollistaa kasvun

EU:n valtiontukisääntöjä sovelletaan, kun valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät. Tukimuotoja ovat muun muassa vähämerkityksinen eli de minimis -tuki, yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (RPA) mukainen tuki sekä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen (SGEI) tuki. RPA:n tavoitteena on vapauttaa jäsenvaltiot ilmoitusvelvollisuudesta rutiininomaisissa tukitoimissa.

Yleinen ryhmäpoikkeusasetus (RPA) on keskeinen väline yhteiskunnallisten yritysten tukemisessa, ja sen kautta myönnetään noin kaksi kolmasosaa kaikesta yhteiskunnallisille yrityksille suunnatusta valtiontuesta. SGEI-palveluille voidaan soveltaa korkeampaa raja-arvoa Euroopan komission ennakoarvioinnin jälkeen, ja niiden laajempi hyödyntäminen voisi parantaa yhteisötalouden toimintaedellytyksiä.

Euroopan unionin rahoitusinstrumenteista InvestEU-ohjelmalla ei ole Suomessa välittäjäorganisaatiota yhteisötalouden toimijoille ja yhteiskunnallisille yrityksille. Euroopan sosiaalirahasto plus -rahoitusta on kohdennettu yhteisötalouden toimijoille, mutta sen hyödyntämisessä on ollut haasteita.

Yhteiskunnalliset yritykset kohtaavat haasteita rahoituksen saatavuudessa (julkiset yritystuet, lainat ja takaukset). Usein rahoitustarve on melko pieni – yleisimmin alle 200 000 euroa, jopa alle 50 000 euroa. Kasvuhalu ja -potentiaali ovat kuitenkin suuria: tutkimusten mukaan noin 90 % yhteiskunnallisista yrityksistä tavoittelee kasvua tai on voimakkaasti kasvuhakuisia. Kasvuhalukkuus on merkittävää myös verrattuna muihin yrityksiin, eikä yhteiskunnallinen päämäärä ole este kasvulle. Yhteiskunnallisten yritysten tietoisuutta kasvua tukevista instrumenteista ja palveluista (esim. yrityshautomot ja -kiihdyttämöt) tulisi vahvistaa.

Yhteisötalouden innovaatorahoitus perustuu pitkälti hankerahoituksiin. Innovaatioiden käyttöönotto, skaalaus ja juurruttaminen eivät ole toteutuneet optimaalisesti.

Yhteisötalouden innovaatioissa yhteiskunnallinen vaikuttavuus on usein yrityksen kasvua tärkeämpää, minkä vuoksi nykyiset rahoitusinstrumentit eivät välttämättä sovellu yhteiskunnallisille yrityksille. Rahoituksen saamisen ehtona on kuitenkin aina oltava toiminnan kannattavuus. Sopivia rahoitusmuotoja haettaessa yritystoiminnan luonne, toimiala, alue ja laajuus on huomioitavia seikkoja. Tukimuotoja määriteltäessä tulee arvioida markkinavääristymiä, kilpailuhaittoja ja soveltuvuutta huolellisesti. Riskit on tunnistettava ja minimoitava, kuitenkin estämättä tarvittavia kehittämistoimia.

Vaikuttavuussijoittaminen on kasvussa. Vuonna 2024 vaikuttavuusinvestointeja tehtiin maailmanlaajuisesti 249 miljardin dollarin edestä. Global Impact Investing Networkin (GIIN) mukaan vaikuttavuussijoitusten kokonaispääoma on kasvanut 14 % vuosittain viimeisen viiden vuoden aikana. Vaikuttavuussijoittamisen muotoja ovat mm. mikrolainat, joukkorahoitus ja tulospäätteiset vaikuttavuussopimukset (Social Impact Bonds, SIB).

Myös Suomessa kiinnostus vaikuttavuussijoittamiseen kasvaa erityisesti säätiöiden ja institutionaalisten sijoittajien keskuudessa. Säätiöiden vaikuttavuuden lisääminen edellyttäisi mahdollisuutta tukea yrityksiä, jotka toimivat samassa ekosysteemissä ja jakavat yhteiset päämäärät. Suomessa on toteutettu onnistuneesti SIB-tyyppistä vaikuttavuussijoittamista (esim. työllisyyden ja myös kohdennetusti maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi), ja vaikutusten hankintaa on esitetty keinoksi laajentaa esimerkiksi järjestöjen rahoituspohjaa.

Tavoite

- Valtiontuen käytöstä ja hyvistä käytännöistä eri tukimuotojen ja erityisesti SGEI-tuen osalta yhteiskunnallisille yrityksille on kokonaiskuva Suomessa ja muissa EU-jäsenvaltioissa.
- Suomi hyödyntää valtiontukia joustavasti yhteisötalouden tukemisessa kohdistuen markkinapuutteisiin ja lisäten tavoiteltavia vaikutuksia, jotka ylittävät kilpailuvääristymien vaikutukset.
- Euroopan Unionin rahoitusmahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti. InvestEU-rahoituksella on kansallinen välittäjäorganisaatio Suomessa.
- Yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen saatavuus vahvistuu, kun rahoitusmahdollisuudet ja soveltuvat rahoitusmuodot ovat selkeästi tunnistettu. Rahoitusinstrumenttien puuttuessa etsitään muita rahoitusratkaisuja.
- Yhteiskunnallisille yrityksille on tarjolla kokonaisvaltaisia rahoituspalveluita, -ohjausta ja -neuvontaa. Yrityspalveluiden ja elinkeinoelämän asiantuntijat tunnistavat yhteiskunnalliset yritykset osana monimuotoista yrittäjyyttä.
- Yhteiskunnallisia innovaatioita tukevaa rahoitusta on saatavilla TKI-ketjun kaikkiin vaiheisiin, erityisesti skaalaukseen ja vakiinnuttamiseen.
- Vaikuttavuussijoittamiseen kohdistettu rahamäärä ja vaikuttavuus kasvavat.

5.5.2. Julkisiin hankintoihin osallistuminen mahdollistuu ja hankinnoilla työllistäminen yleistyy

Julkinen sektori käyttää Suomessa vuosittain lähes 40 miljardia euroa hankintoihin. Valtiovarainministeriön käynnistämä Hankinta-Suomi-toimenpideohjelma pyrkii vahvistamaan julkisen talouden kestävyttä ja lisäämään hankintojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Suomessa toimii myös verkostomainen Hankintojen valvontayksikkö, jonka tehtävänä on seurata hankintojen toteutumista.

Markkinakartoitukset ja vuoropuhelu ovat keskeisiä lähtökohtia onnistuneille hankinnoille. Hankintayksiköt eivät aina tunne kaikkia potentiaalisia toimijoita, minkä vuoksi laaja vuoropuhelu – mukaan lukien järjestöt, kolmannen sektorin toimijat ja yhteiskunnalliset yritykset – on tärkeää. Toimittajakentän monimuotoisuus ja taloudellinen vaikuttavuus kasvavat, kun hankintaperusteet ovat osallistavia. Kansallista joustoa voidaan hyödyntää harkiten.

Hankintoja voidaan tehdä vahvistamalla sosiaalisia ja ympäristökriteereitä hankinnan kohde huomioiden. Riittävän pitkät valmisteluajat mahdollistavat innovatiivisten hankintojen hyödyntämisen.

Hankintasopimuksia voidaan varata yhteiskunnallisille yrityksille, jotka edistävät työllistymistä – esimerkiksi toimijoille, joiden työvoimasta vähintään 30 % on vammaisia tai muuten heikossa asemassa olevia henkilöitä. Suomessa varattujen hankintojen käyttö on ollut vähäistä, mutta tuloksia on saavutettu myös ilman työllistämisehtoa. Ns. prosenttimallista on saatu hyviä kokemuksia.

Tavoite

- Julkisen sektorin, erityisesti hankintayksiköiden, osaaminen yhteiskunnallisista yrityksistä ja niiden tarjoamasta potentiaalista kasvaa. Vastaavasti yhteiskunnallisten yritysten osaaminen hankintojen osalta vahvistuu.
- Hankintayksiköt käyvät kattavaa vuoropuhelua laajasti koko toimittajamarkkinan kanssa. Mikro- ja pk-yritysten sekä yhteiskunnallisten yritysten ja yhteisöjen osallistuminen tarjouskilpailuihin lisääntyy, kun hankinnat, toteutetaan soveltuvan kokoisina hankinnan kohteesta riippuen.
- Hankinnat perustuvat enenevässä määrin kokonaisvaltaiseen kannattavuuteen ja julkinen sektori ostaa suoritteiden sijaan entistä useammin vaikuttavuutta.
- Innovatiivisten ja vaikuttavuushankintojen määrä kasvaa ja niitä hyödynnetään myös yhteiskehittämisen välineenä julkisen sektorin, yritysten ja yhteisötalouden toimijoiden välillä.
- Sosiaalisten kriteerien käyttö hankinnoissa yleistyy. Hankinnoilla työllistäminen vakiintuu osaksi työllisyyspolitiikan keinovalikoimaa.

5.5.3. Yhteisötalouden toimijoiden ja yhteiskunnallisten yritysten verotus on ennakoivaa ja selkeää

Verotuksen ennakoitavuus ja selkeys ovat yhteiskunnallisille yrityksille keskeisiä. Haasteita on aiheuttanut se, miten yhdistyksen elinkeinotoiminta määritellään. Verohallinto arvioi elinkeinotoiminnan tapauskohtaisesti muun muassa toiminnan laajuuden, kilpailuhaitan, palkatun henkilöstön sekä arvonnäköverorekisteriin kuulumisen perusteella. Maksullista ennako-ohjausta tai ennakkoratkaisua on mahdollista hakea. Noin 300 toimijaa on tapauskohtaisen harkinnan perusteella vapautettu elinkeinotoiminnan tuloverosta.

Yhteisötalouden suositusten lisäksi alan toimijat ovat tuoneet esiin tarpeen selkeille linjauksille liittyen elinkeinotoiminnan määrittelyyn, yleishyödyllisyyden kriteereihin, voiton ohjaamiseen yleishyödylliseen toimintaan sekä lahjoituksiin ja vaikuttavuussijoittamiseen.

Tavoite

- Yhteisötalouden toimijoiden ja yhteiskunnallisten yritysten verotuksellinen asema on selkeä ja ennakoitavissa pitkällä aikavälillä. Tapauskohtaiset ratkaisut ovat vähentyneet.
- Yleishyödyllisen yhteisön verohuojennusten myöntämisen perusteet on arvioitu uudelleen. Hyödynnetään EU:n sallimia joustoja.

- Kilpailuhaitan arviointi on avointa, oikeasuhtaista ja kohtuullista. Yhteiskunnalliset yritykset ovat tietoisia yhteisöveron huojennusmahdollisuudesta, ja sen hakeminen on tehty helpoksi.

5.6. Tilastointi, tutkimus ja vaikuttavuuden mittaaminen vakiintuvat

Suomalaisissa korkeakouluissa ja yliopistoissa ei tällä hetkellä ole tutkimusohjelmia tai professuureja, jotka keskittyisivät yhteiskunnalliseen yritystoimintaan. Tarjolla on vain yksi alempi korkeakoulututkinto aihepiiristä. Muu opetus rajoittuu yksittäisiin kursseihin. Tutkimukseen perustuva tieto yhteiskunnallisista yrityksistä ja niiden vaikutuksista on edelleen vähäistä.

Osuuskuntien, kansalaisjärjestöjen ja muun yhteisötalouden tutkimuksen kehittäminen edellyttää nykyistä tiiviimpää verkostoitumista ja koordinoitua. Vaikuttavuuden arviointimenetelmien tutkimus ja soveltaminen on vasta alkuvaiheessa.

Vuonna 2022 julkaistu yhteiskunnallisen yrittäjyyden datavestusto tarjoaa tietoa mm. yritysten määrästä, työllisyydestä ja liikevaihdosta. Arviot yhteiskunnallisten yritysten määrästä vaihtelevat määrittelykriteerien mukaan. Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä ei ole yksiselitteinen, eikä rekisteröinti ole systemaattista. Monet yritykset eivät itse tunnista kuuluvansa tähän kategoriaan. Myös EU:lta puuttuu yhtenäinen tilastointi yhteiskunnallisista yrityksistä ja yhteisötaloudesta.

Eri viranomaisilla on tietoa yhteiskunnallisista yrityksistä, mutta tiedon hyödyntämistä rajoittavat rekistereihin kerätyn tiedon laajuus sekä tilastoinnin ja luokitusten kehittymättömyys. Vuonna 2025 julkaistu ensimmäinen European Social Enterprise Monitor -tutkimuksen Suomen maaraaportti toi uutta tietoa suomalaisista yhteiskunnallisista yrityksistä. Kyselytutkimus on tarkoitettu toistaa kahden vuoden välein.

Yhteisötalous perustuu monitoimijamalliin, mutta tarkasteluissa korostuvat usein vain tietyt toimijat tai osa-alueet. Tämä voi johtaa ratkaisuihin, jotka eivät pitkällä aikavälillä tue yhteiskunnallista kestävyttä kokonaisvaltaisesti. Vaikuttavuuden arviointi ja kokonaisvaltainen tarkastelu ovat keskeisiä yhteisötalouden seurannassa.

Tavoite

- Yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja yhteisötaloudesta on saatavilla tilastotietoa kaikista yhtiömuodoista. Tilastointia kehitetään eurooppalaisessa viitekehyksessä.
- Yhteiskunnallisten yritysten ja yhteisötalouden toimijoiden yhteiskunnallinen vaikutus ja vaikuttavuus tunnetaan ja sitä arvostetaan.
- Yhteiskunnallisen yrittäjyyden tutkimus vahvistuu monitieteisen yhteistyön kautta.
- Yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä on tarjolla monialaista opetusta kaikilla tutkintoasteilla. Yrittäjyyskasvatuksessa yhteiskunnallinen yrittäjyys esitetään kestäväenä vaihtoehtona.
- Korkeakoulut huomioivat yhteiskunnalliset yritykset tutkimuksessa ja koulutussisällöissä. Yhteistyöverkostoihin kuuluu yhä enemmän yhteiskunnallisia yrityksiä.

Strategian seuranta ja toimintaohjelman laatiminen

Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten johtoryhmä vastaa strategian toimeenpanon koordinoinnista ja seurannasta nykyisellä ESR+ -toimikaudella. Sen jälkeen vastuutaho ratkaistaan asettamalla esimerkiksi pysyvä poikkihallinnollinen toimielin.

Strategian toteuttamiseksi laaditaan toimenpidesuunnitelma, joka sisältää tarvittavat resurssit ja vastuutahot.

Lähteet

NN..

NN..

Käsitelmääritelmiä

Osuuskunta

Osuuskunnat ovat taloudellista toimintaa harjoittavia yrityksiä, joiden jäsenmäärä ja osuuspääoma eivät ole ennalta määrättyjä. Osuuskunnan omistavat jäsenet, jotka voivat olla henkilöjäseniä tai yhteisöjä. Osuuskuntien monimuotoisuus mahdollistaa niiden toiminnan lähes millä tahansa toimialalla, jossa yhteistyö ja yhteisomistajuus tuovat lisäarvoa.

Yhteiskunnallinen innovointi

Yhteiskunnallisella innovoinnilla tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteet ja keinot ovat sosiaalisia, ja erityisesti toimintaa, joka liittyy tuotteita, palveluja, käytäntöjä ja malleja koskevien uusien ideoiden kehittämiseen ja toteutukseen ja joka samanaikaisesti täyttää sosiaaliset tarpeet ja luo uusia sosiaalisia suhteita tai sosiaalista yhteistyötä julkisten, kansalaisjärjestöjen tai yksityisten organisaatioiden välillä, mikä on hyväksi yhteiskunnalle ja vahvistaa yhteiskunnan toimintavalmiuksia. Sosiaalinen/yhteiskunnallinen innovointi perustuu usein yhteisötalouteen.

Vastuullinen liiketoiminta

Vastuullisella liiketoiminnalla tarkoitetaan sitä, että yritys ottaa huomioon yrityksen oman toiminnan sekä sen arvoketjun vaikutukset ihmisiin, ympäristöön ja yhteiskuntaan. Tarkemmin sanottuna yritys pyrkii tunnistamaan ja ehkäisemään toiminnan kielteiset vaikutukset sekä tarvittaessa korjaamaan mahdolliset vahingot, jotka se on aiheuttanut tai joissa se on ollut osallisena. Vastuullinen liiketoiminta siis kytkeytyy yritystoiminnasta ihmisille ja ympäristölle aiheutuvien riskien hallintaan. Vastuullisesta liiketoiminnasta voidaan myös käyttää termejä yhteiskuntavastuu tai yritysvastuu. Vastuullisen liiketoiminnan ohjeena toimivat kansainvälisesti sovitut standardit, kuten YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet ja OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille. Vastuullisuus on tapa toimia eikä sitä tule sekoittaa esimerkiksi hyväntekeväisyyteen, joka on usein kokoelma hyviä tekoja vailla linkkiä yrityksen strategiseen johtamiseen.

Vaikuttavuussijoittaminen

Vaikuttavuussijoittamisella tarkoitetaan tietoisesti taloudellisen tuoton lisäksi etukäteen määritellyä yhteiskunnallista hyötyä, jonka syntymistä myös mitataan. Tätä voidaan pitää vastuullisen sijoittamisen kehittyneempänä muotona. Käytännössä vaikuttavuussijoittajia voivat olla kaikki pääomaa hallinnoivat tahot, kuten julkinen sektori, EU ja yksityiset sijoittajat ja yritykset. Rahoituksen kanavia ovat esimerkiksi sosiaaliset pankit ja erilaiset välitysorganisaatiot, joukkorahoituksen alustat ja vaikuttavuusinvestointiin keskittyneet rahastonhoitajat. Vaikuttavuussijoittamisen maailman markkina on kasvanut voimakkaasti viime vuosina ja on nykyisin noin 500 miljardia US dollaria. Markkinan voimakas kasvu näyttää jatkuvan edelleen.

Social Impact Bond on yksi vaikuttavuusinvestoinnin tapa. Siinä yksityinen pääoma kantaa pääosin lopputuloksen tuottamiseen liittyvän taloudellisen riskin ja julkinen sektori maksaa toimintaan

sijoitetun pääoman takaisin ja sille erikseen sovitun tuoton vain, jos lopputulokseen päästään todistetusti. Tulosindikaattorien perusteella maksettava tulospalkkio on lähtökohtaisesti vain osa uudenlaisen toiminnan aikaansaamasta säästöstä ja muusta taloudellisesta hyödystä.

LUONNOS